Lappi lämpiää puulla

25.4.2023

Viime aikoina on keskusteltu vilkkaasti Lapin metsien käytöstä. Uutisissa on ollut esillä mm. energiapuun hankinta pohjoisen vanhoista metsistä. Lähtökohtaisesti Suomessa energiapuuta eli pääosin karsittua rankaa hankintaan kuitenkin nuorista, kasvavista metsistä. Samalla metsissä tehdään hoitoharvennuksia. Missään tapauksessa energiapuuta ei saa hankkia suojelualueilta eikä arvokkailta luontokohteilta, ja EU:n RED III -direktiivin mukaan puun alkuperä pitää voida todentaa.

Kittilän uusi laitos

Vuonna 2021 Kittilän keskustaan valmistui uusi 6 MW:n kaukolämpölaitos. Laitos hoitaa mm. Kittilän lentoaseman lämmityksen Kittilän Aluelämpö Oy:n toimitusjohtajan Pekka Tennivaaran mukaan. Kittilän laitos toimii käytännössä pohjoisen rankapuulla ja osin paikallisten sahojen sivutuotteilla. Haketta laitoksella käytetään noin 40 000 irtokuutiometriä vuodessa. Tämä vastaa noin 16 000 kiintokuutiota puuta.

Kittilän lämpölaitos käyttää pääosin kuivaa haketta. Mutta hakkeen saatavuuden ollessa heikkoa, voidaan käyttää keväästä syksyyn myös tuoretta haketta.

Energiaturvetta ei Kittilän laitoksella käytetä kuin varapolttoaineena, vaikka se on energiapuuta edullisempaa. Turpeen huono imago on keskeinen syy siihen. Kun ulkopuolisena asiaa tarkkailee, voi päätellä tärkeällä matkailualueella ekologisten ja päästöttömien näkemysten korostuvan.

Hakevuori ja lumivuori Kittilän lämpölaitoksella (Kuva: Risto Lauhanen).

Puun hinta noussut

Energiapuun kohonnut hinta keskusteluttaa energiasektoria. Venäjän talouspakotteiden takia raakapuuta ja polttohaketta ei toistaiseksi tuoda itänaapurista Suomeen. Luonnonvarakeskuksen mukaan energiarangan hinta kohosi noin 7 % vuoden 2022 kevään ja syksyn välillä. Muilta osin Suomessa harvennusmetsistä hankitun kuitupuun keskikantohinta pystykaupoissa oli noin 17 € kuutiolta viikolla 13/2022 ja vuotta myöhemmin vastaavasti 25 € kuutiolta Maaseudun Tulevaisuuden tilastojen mukaan.

Lapissa käytetään myös paljon pyöreää puuta mm. luontomatkailuyrityksissä. Ekologinen puu on varsinkin ulkomaalaisille ja kaupunkilaisille iso elämys makkaranpaistonuotiolla. Lappilainen metsätyömies halkojen teossa on etelän miehelle iso elämys sekin.

Matkailuyritys voi ostaa ympärillään olevia metsiä mm. oman polttopuuhuollon turvaamiseen. Yritys voi vapaasti päättää, miten se metsiään käsittelee.

Lapissa voi nähdä vanhan ajan halkomotteja (Kuva: Risto Lauhanen).

EIP-lämpökeskus toimii tuorehakkeella

Kovien kiistojen jälkeen EU:n parlamentti ja neuvosto linjasivat puun uusiutuvaksi energianlähteeksi myös primäärisen eli suoraan metsästä hankittavan metsäenergian osalta. EU on katsonut, jotta puu turvaa huoltovarmuutta ja luo turvallisuutta.

Kittilän laitokselle sai kertoa myös EIP-Tuorehakehankkeesta. Kun hakkeen kysyntä kasvaa, on markkinoilla aiempaa enemmän myös tuoretta haketta. SeAMKin koordinoiman EIP-rahoitteisen ”Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa” -hankkeen kehittämä uusi tuorehakekattila toimitettiin lapualaiselle Katteluksen broileritilalle kuluvan lokakuun lopulla.

Veljekset Ala-Talkkari Oy:n valmistama, 500 kW:n kattilatehon lämpökeskus on toiminut Katteluksen broileritilalla moitteettomasti. Uuden kattilan vähäpäästöisyyteen on erityisesti panostettu tuotekehityksessä.

”Tuorehakekonsepti maatilamittakaavassa” –hanke on yksi kansallisista EIP-projekteista. Tuorehakkeen kosteus on noin 40 %. Märkää haketta ei polteta, mutta tuorehakekattilan on mahdollista polttaa myös perinteistä kuivaa haketta.

Rantalan Broileri Oy, Kankaan Broiler Oy ja Katteluksen Broiler Oy ovat hankkeessa mukana. Helsingin ja Vaasan yliopistot ovat hankkeessa Suomen metsäkeskuksen kanssa. Hanke on toiminut maa- ja metsätalousministeriön, Manner-Suomen maaseutuohjelman ja Hämeen ELY-keskuksen hanketuella. Hankebudjetti on 150 000 €, josta EU:n osuus on 63 000 € ja Suomen valtion 87 000 €.

Risto Lauhanen
MMT, dosentti
SeAMK